

Archeo-rapport 75

Het archeologisch vooronderzoek aan Maalhofdijk te Heist-op-den-Berg

Archeo-rapport 75
Het archeologisch vooronderzoek aan Maalhofdijk te
Heist-op-den-Berg

Colofon

Archeo-rapport 75

Het archeologisch vooronderzoek aan Maalhofdijk te Heist-op-den-Berg

Opdrachtgever: Carlo Monsieur

Projectleiding: Maarten Smeets

Uitvoering veldwerk: Michiel Steenhoudt
Sophie Rooms

Auteur: Michiel Steenhoudt

Foto's en tekeningen: Studiebureau Archeologie bvba (behalve figuren 1 t.e.m. 4)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba

Jozef Wautersstraat 6

3010 Kessel-Lo

www.studiebureau-archeologie.be

info@studiebureau-archeologie.be

tel: 0474/58.77.85

fax: 016/77.05.41

©2011, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve gegevens

Naam site:	Maalhofdijk
Provincie:	Antwerpen
Gemeente:	Heist-op-den-Berg
Deelgemeente:	Heist-op-den-Berg
Adres:	Maalhofdijk, Wiekevorstsesteenweg, Hulshoutsesteenweg
Kadastrale gegevens:	Afdeling 1, Sectie D, perceel 207a2
Projectcode:	2011-205
Opdrachtgever:	Carlo Monsieur, Piervenshoek 19, 3140 Keerbergen
Vergunningsnummer:	2011-205
Naam aanvrager:	Michiel Steenhoudt
Aanvraagdatum:	19 mei 2011

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1: Inleiding en situering	p. 2
Hoofdstuk 2: Werkmethode en resultaten	p. 5
Hoofdstuk 3: Besluit	p. 8
Bijlagen	p. 9
Bijlage 1: Fotoinventaris	p. 10
Bijlage 2: Sporenlijst	p. 13
Bijlage 3: Profieltekeningen	p. 14
Bijlage 4: Opgravingsplannen	p. 15

Hoofdstuk 1 Inleiding en situering

Naar aanleiding van de aanleg van een nieuwe verkaveling met een oppervlakte van 2.1 ha, gelegen tussen de Hulsthoutsesteenweg, de Wiekevorstsesteenweg en de Maalhofdijk te Heist-op-den-Berg, werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven opgelegd.

Het onderzoek werd door verkavelaar Carlo Monsieur aan Studiebureau Archeologie bvba toevertrouwd en werd uitgevoerd op 27 en 28 juli 2011.

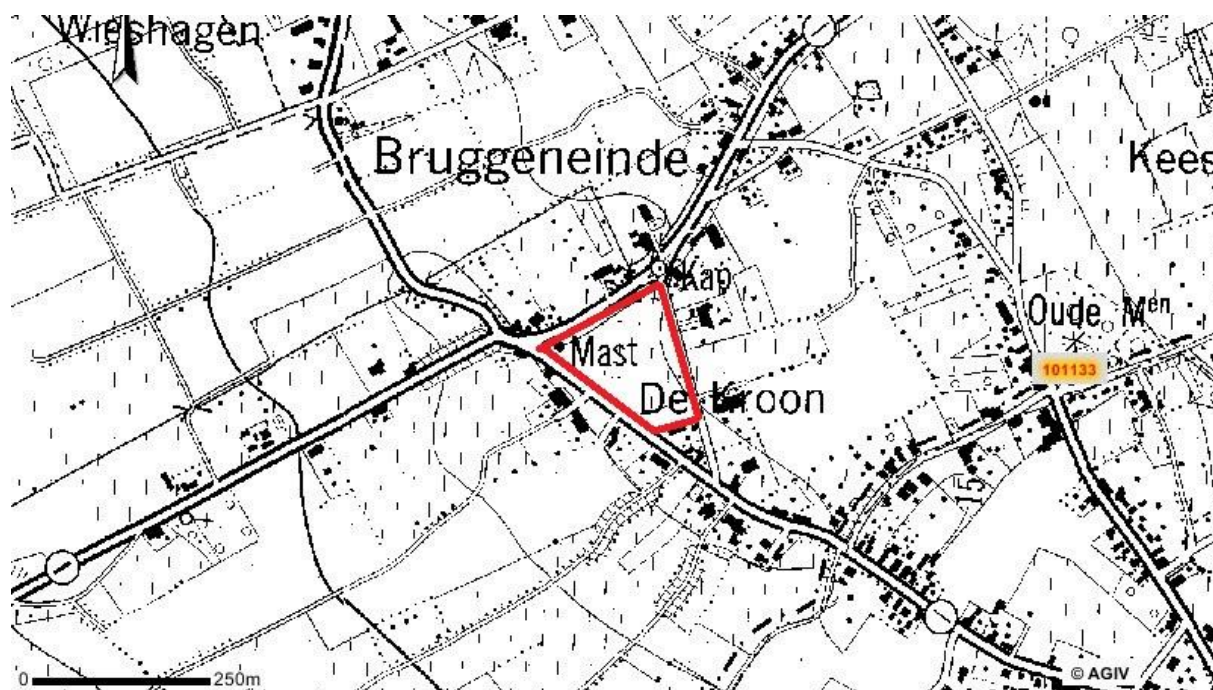

Fig. 1: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied.

Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1) is in de nabijheid van het projectgebied één vindplaats weergegeven, CAI 101133, een houten windmolen uit de late middeleeuwen.

De Ferrariskaart (1771-1778) toont voor het projectgebied akker- en weiland (fig. 2). Ook op de Popp kaarten (fig. 3) is een zelfde beeld te zien.

Het projectgebied ligt op de lemig – zandgronden (S). Binnen deze lemig - zandgronden komt slechts één bodemserie voor, namelijk w-Sbmc (fig. 4)¹.

w-Sbmc zijn droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Ze liggen op een klei-zandsubstraat beginnend op geringe diepte (minder dan 75 cm) (w-...) en de materialen vertonen een groene of gele kleur in de diepte (c). Op meer dan 90 cm diepte is de ondergrond roestig.

¹ <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>

Fig. 2: Uittreksel uit de Ferrariskaart met situering van het projectgebied.

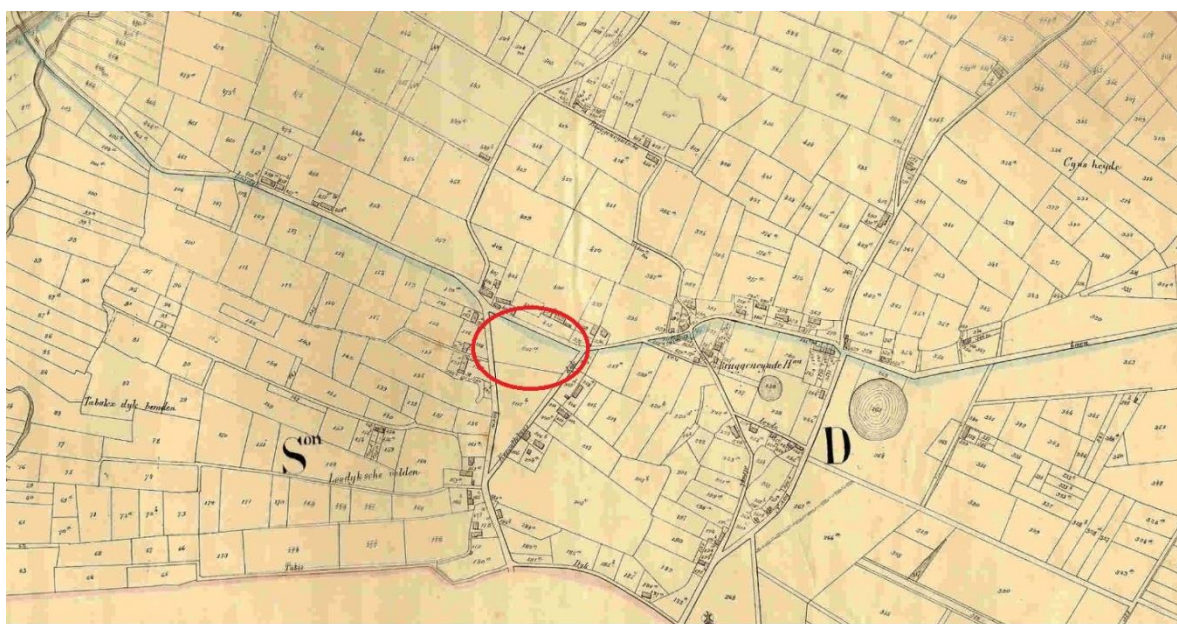

Fig. 3: Uittreksel uit de kaarten van Popp met situering van het projectgebied.

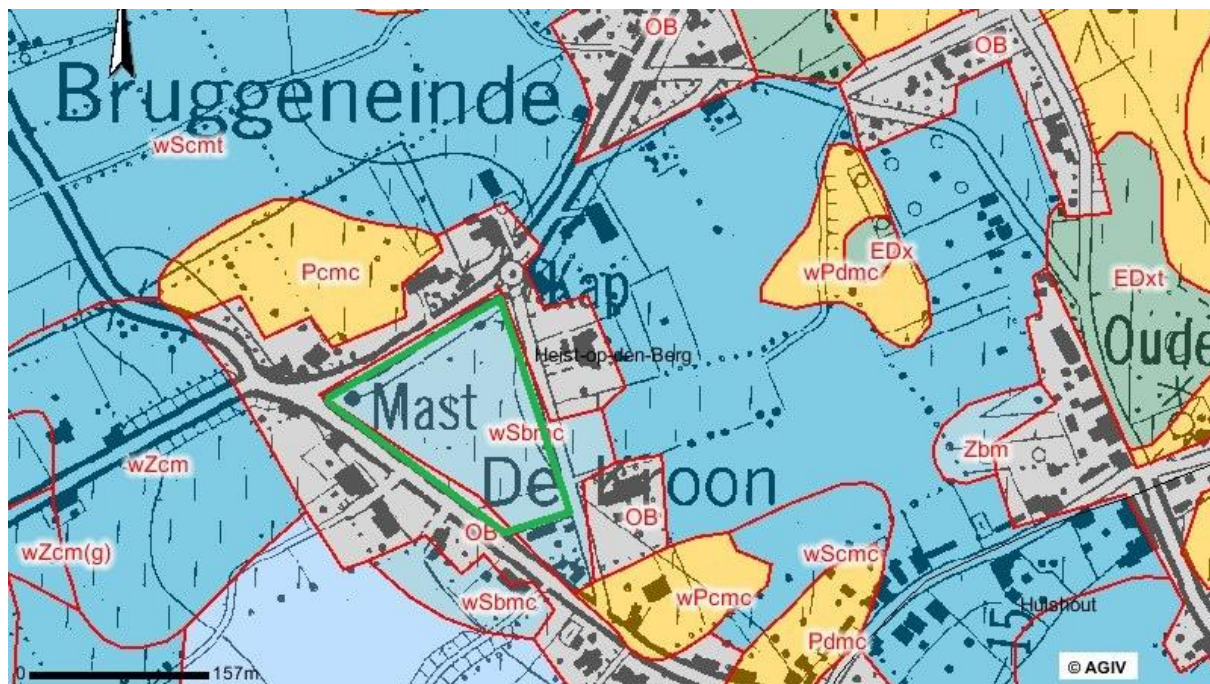

Fig. 4: Overzicht van het bodemlandschap met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Hoofdstuk 2 Werkmethode en resultaten

Binnen het projectgebied werden in totaal 8 parallelle sleuven aangelegd die ongeveer 14 m van elkaar lagen.

Fig. 5: De aanleg van de sleuven.

De sleuven werden machinaal aangelegd met een rupskraan die voorzien was van een platte graafbak van 2 m breed (fig. 5).

De aanwezige sporen werden waar nodig opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven. Alle sleuven en sporen zijn topografisch ingemeten. Op een aantal plaatsen werden profielputten gemaakt om de bodemopbouw van het projectgebied te registreren. Hierbij werd vastgesteld dat in de westhoek van het terrein, tegen het kruispunt van de Hulsthoutsesteenweg en de Wiekevorstsesteenweg, de bodem verstoord was tot op een diepte van ongeveer 145 cm (fig 6).

Op de rest van het terrein werd een A-C profiel geregistreerd waar de Ap horizont tussen de 40 en 50 cm dik was. Een plaggenbodem zoals op de bodemkaart aangegeven staat kon niet waargenomen worden.

Fig. 6: Profiel 1, Sleuf 1.

Fig. 7: Spoor 1 in sleuf 2.

Over het volledige terrein werden 6 sporen geregistreerd waarvan 3 sporen (sporen 3, 5 en 6) behoren tot een één greppel die in verschillende sleuven opgetekend werd. Ook sporen 2 en 4 zijn greppels die niet in de andere sleuven teruggevonden werden. Vermoedelijk gaat het om greppels die gemaakt werden bij de aanplanting van de populieren die op het terrein stonden.

In sleuf 2 (fig. 7) werd een kleine onregelmatige kuil met een losse, donkergrijze tot zwarte vulling geregistreerd. Gezien de zeer losse vulling gaat het om een recent spoor zonder verdere archeologische relevantie.

Op het terrein waren nog boomstronken aanwezig. Er is één keer geprobeerd om een stronk te verwijderen. Het resultaat was een groot gat gevuld met veel losse aarde waarin gaan archeologisch vlak meer kon aangelegd worden (fig. 8). Daarom werd beslist om de stronken die in het traject van de sleuven lagen te laten steken.

Fig. 8: De plaats waar een uitgegraven boomstronk zat.

Hoofdstuk 3 Besluit

Conform art. 4 § 2 van het *Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium* van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003) en 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Daarom werd een archeologisch vooronderzoek gevraagd om de archeologische potentie van het terrein in te schatten.

Wanneer de bodemkaart een substraat aangeeft moet er rekening mee gehouden worden dat dit kan dagzomen. De aanwezigheid van glauconiethoudend materiaal kan een indicatie zijn voor een laag archeologisch potentieel (cfr. Tessenderlo-Industrieweg, Kontich- Deken, J. Van Herckstraat).

Dit is te wijten aan de aanwezigheid van de tertiaire glauconiethoudende kleiig zanden die er dagzomen, welke naar chemische en fysische samenstelling landbouw noch bewoning attractief maakt.

Bij het proefsleuvenonderzoek werd vastgesteld dat er zich in het projectgebied geen relevante archeologische sporen bevinden die verder archeologisch onderzoek verantwoorden. Het officieel vrijgeven van het terrein gebeurt door Ruimte & Erfgoed.

Op de rest van het terrein werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Het officieel vrijgeven van het terrein gebeurt door Ruimte & Erfgoed.

Ondanks het vrijgeven van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003 en 10 maart 2006 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, en 07.06.2006)

- en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 en 23 juni 2006

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bijlagen

Bijlage 1 Fotoinventaris

Inv. Nr.	Sleuf	Spoor	Aard
2011-205-01	1		Overzicht
2011-205-02	1		Overzicht
2011-205-03	1		Profiel
2011-205-04	1		Profiel
2011-205-05	1		Profiel
2011-205-06	1		Profiel
2011-205-07	1		Profiel
2011-205-08	1		Profiel
2011-205-09	1		Detail
2011-205-10	1		Detail
2011-205-11	1		Overzicht
2011-205-12	1		Overzicht
2011-205-13	1		Overzicht
2011-205-14	1		Overzicht
2011-205-15	1		Overzicht
2011-205-16	1		Overzicht
2011-205-17	1		Overzicht
2011-205-18	1		Overzicht
2011-205-19			Werkfoto
2011-205-20	2	1	Detail
2011-205-21	2	1	Detail
2011-205-22	2		Overzicht
2011-205-23	2		Overzicht
2011-205-24	2		Overzicht
2011-205-25	2		Overzicht
2011-205-26	2		Overzicht
2011-205-27	2		Overzicht
2011-205-28	2		Profiel
2011-205-29	2		Profiel
2011-205-30	2		Profiel
2011-205-31	2		Profiel
2011-205-32	2		Overzicht
2011-205-33	2		Overzicht
2011-205-34	2		Werkfoto
2011-205-35	3		Overzicht
2011-205-36	3		Overzicht
2011-205-37	3		Overzicht
2011-205-38	3		Profiel

2011-205-39	3		Profiel
2011-205-40	3		Profiel
2011-205-41	3		Profiel
2011-205-42	3		Profiel
2011-205-43	3	2	Detail
2011-205-44	3	2	Detail
2011-205-45	3	2	Detail
2011-205-46	3		Overzicht
2011-205-47	3		Overzicht
2011-205-48	3		Overzicht
2011-205-49	3		Overzicht
2011-205-50	3		Overzicht
2011-205-51	3		Overzicht
2011-205-52			Werkfoto
2011-205-53	3	3	Detail
2011-205-54	3	3	Detail
2011-205-55	3	3	Detail
2011-205-56	3	4	Detail
2011-205-57	3	4	Detail
2011-205-58	3	4	Detail
2011-205-59	3		Overzicht
2011-205-60	3		Overzicht
2011-205-61	3		Overzicht
2011-205-62	4		Overzicht
2011-205-63	4		Overzicht
2011-205-64	4	5	Detail
2011-205-65	4	5	Detail
2011-205-66	4		Overzicht
2011-205-67	4		Overzicht
2011-205-68	5		Overzicht
2011-205-69	5		Overzicht
2011-205-70	5		Overzicht
2011-205-71	5		Overzicht
2011-205-72	5	6	Detail
2011-205-73	5	6	Detail
2011-205-74	5		Overzicht
2011-205-75	5		Overzicht
2011-205-76	5		Overzicht
2011-205-77	5		Overzicht
2011-205-78	6		Overzicht
2011-205-79	6		Overzicht

2011-205-80			Werkfoto
2011-205-81	6		Overzicht
2011-205-82	6		Overzicht
2011-205-83	7		Overzicht
2011-205-84	7		Overzicht
2011-205-85	7		Overzicht
2011-205-86	7		Overzicht
2011-205-87	7		Overzicht
2011-205-88	7		Overzicht
2011-205-89	7		Overzicht
2011-205-90	7		Overzicht
2011-205-91	7		Overzicht
2011-205-92	7		Overzicht
2011-205-93	8		Profiel
2011-205-94	8		Profiel
2011-205-95	8		Overzicht
2011-205-96	8		Overzicht
2011-205-97	8		Overzicht
2011-205-98	8		Overzicht
2011-205-99	8		Overzicht

Bijlage 2 Sporenlijst

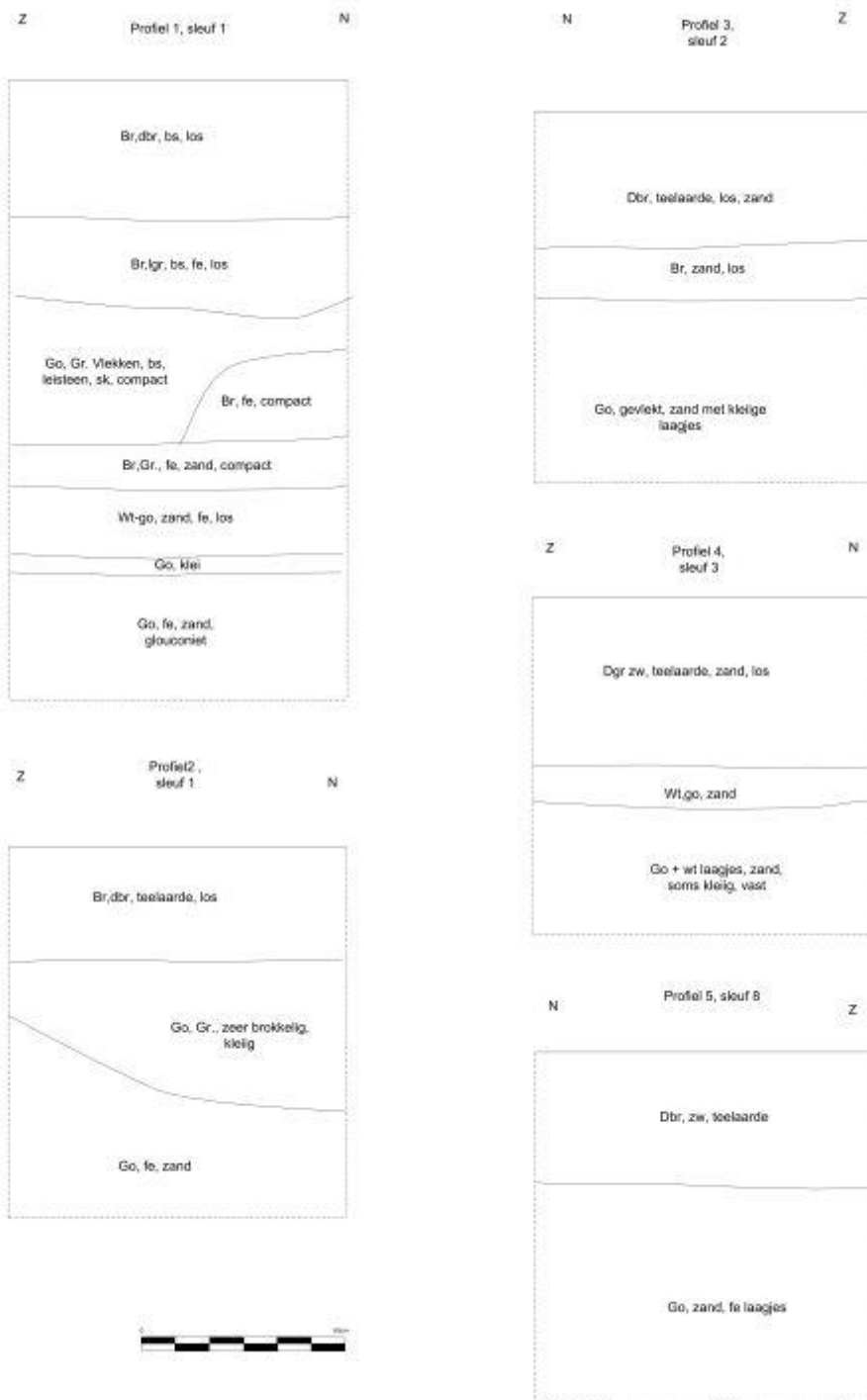
Spoornummer	Sleuf	Spoortype	Aflijning	Vorm	Kleur
1	2	Kuil	Zeer scherp	Onregelmatig	DGr-Zw + Go VI
2	3	Greppel	Zeer scherp	Langwerpig	DGr-Br
3	3	Greppel	Zeer scherp	Langwerpig	DGr-Br + Or La
4	3	Greppel	Zeer scherp	Langwerpig	DBr-Gr
5	4	Greppel	Zeer scherp	Langwerpig	DBr-Zw
6	5	Greppel	Zeer scherp	Langwerpig	LBr-Br

Afkortingen:

Kleur:

L-	Licht
D-	Donker
Br	Bruin
Zw	Zwart
Gr	Grijs
Or	Oranje
Go	Groen
VI	Vlekken
La	Laagjes

Bijlage 3 Profieltekeningen

Bijlage 4 Opgravingsplannen

